

ADOBE
CREATIVE SUITE 6

magyar
nyelvű
változat

InDesign Haladóknak

Dr. Pétery Kristóf

Mercator
Stúdió

Minden jog fenntartva, beleértve bárminemű sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

Kiadja a Mercator Stúdió
Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője
Lektor: Gál Veronika
Szerkesztő: Pétery István
Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 978-963-607-981-9

© Dr. Pétery Kristóf PhD, 2012
© Mercator Stúdió, 2012

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.
www.akonyv.hu és www.peterybooks.hu
www.facebook.com/mercator.studio
T: 06-26-301-549
06-30-30-59-489

TARTALOM

TARTALOM	3
ELŐSZÓ.....	10
SZEMPONTOK A TÖRDELÉSHEZ	18
A tipográfia jellegzetességei	18
Tipográfiai mértékrendszer	19
A tipográfiai közlés elemei	20
A betű	20
Betűtípusok.....	21
Betűfajták, változatok	29
Betűfokozatok megválasztása	29
Betűtípusok megválasztása.....	31
A sor	36
A szövegtömb.....	36
A szabadsoros szöveg	37
A sorcsoport	37
Tipográfiai díszek	39
Illusztrációk.....	39
A tipográfiai kompozíció.....	40
Tördelési szabályok.....	40
A SZÖVEG TÖRDELÉSE	46
A tördelési mód beállítása	46
A tördelés beállításai	47
Elválasztás	49
Az automatikus elválasztás	49

A kézi elválasztás	51
Szó- és betűtérközök	53
Alávágás és betűköz	54
Hasábok	59
Eltérő szélességű hasábok	60
Szövegkeret hasábok	61
Alapvonal eltolás	68
Egyéni szövegrács	69
Elrendezés beállítása	70
Különféle oldalméreték	78
Rögzített objektumok	79
Szövegváltozók alkalmazása	82
Szövegváltozók létrehozása	82
Változótípusok	84
Műveletek szövegváltozókkal	91
Fejlécek kezelése	94
Egyszerű oldalszámozás	94
Fej- vagy lábléc mesteroldalon	95
Futó fej- és láblécek változói	95
Szerkesztői jegyzetek	97
TERJEDELMES DOKUMENTUMOK.....	99
Könyvfájlok	99
Könyvfájl-kezelés	100
Könyv mentése	101
Könyvdokumentum-kezelés	101
Könyvobjektumok számozása	105
Szinkronizálás	114
Könyvfájl nyomtatása, exportálása	115
Jelölők	115
Tárgymutató készítése	119
Témakörlista készítése	120

Tárgymutató-bejegyzések elhelyezése	122
Tárgymutató létrehozása	124
Tartalomjegyzék készítése	126
XML KEZELÉSE	132
A struktúramező	132
Címkék létrehozása	135
Tartalom címkézése	136
Automatikus címkézés.....	137
Kézi címkézés	137
Címkézés stílus alapján.....	138
Címkejelölők megjelenítése.....	140
Dokumentumstruktúra kialakítása	142
XML importálás.....	146
XML exportálás.....	150
DTD fájlok használata.....	152
DIGITÁLIS KIADVÁNYOK.....	154
A munkafolyamat.....	154
EPUB fájl exportálása előtt	154
Cikkek.....	155
Üres cikk létrehozása	155
Cikk létrehozása tartalommal	156
Cikk bővítése	157
Az összes oldalelem cikkhez adása	158
Cikk vagy elem törlése	158
Cikkek sorrend-beállítása	158
Cikkek előjegyzése exportálásra	159
Objektum exportálási beállításai.....	160
Alternatív szöveg beállítások.....	160
Címkézett PDF beállításai	162
EPUB- és HTML-beállítások.....	163

EPUB exportálási beállításai	165
EPUB általános beállításai	165
EPUB képek beállításai	167
EPUB speciális beállításai	170
Exportálás EPUB fájlba	172
Előkészületek	172
Az exportálás végrehajtása	175
Tartalom HTML exportálása	178
Exportált elemek.....	178
Nem exportált elemek.....	178
HTML-exportálási beállítások	179
Az exportálás végrehajtása	180
DINAMIKUS DOKUMENTUMOK.....	181
Dinamikus Flash dokumentumok.....	181
Oldalátmenetek	182
Hiperhivatkozások	183
Kereszthivatkozások.....	186
Exportálás Flash fájlba	189
Dinamikus PDF dokumentumok	191
Gombok.....	191
Úrlapelemek	194
Interaktív PDF dokumentumok létrehozása.....	195
Exportálás PDF fájlba	196
Interaktív PDF fájl beállításai.....	200
Biztonsági beállítások	203
Interaktív dokumentumok előképe.....	204
A Prezentációs üzemmód.....	205
ÚRLAPOK.....	207
Az úrlapkészítés folyamata.....	207
Úrlapmező hozzáadása	207

Bejárési sorrend megadása	209
AUTOMATIZÁLÁS.....	211
Adategyesítés	211
Az adategyesítés lépései	212
A céldokumentum előállítása	214
Összefésülés	221
Parancsfájlok	224
Menükhöz csatolt parancsfájlok.....	226
Bővítmények.....	227
KÖRNYEZETI BEÁLLÍTÁSOK	229
InDesign működési beállítások	229
Általános beállítások.....	230
Felhasználói felület beállítása.....	231
Szöveg beállítása	234
Egyéni szövegbeállítások	238
Kompozíció beállítása	238
Egységek és lépésközök beállítása	239
Rácsok beállítása	240
Segédvonalak és munkaterület beállítása	241
Szótár beállítása.....	242
Helyesírás-ellenőrzés beállítása	243
Automatikus javítás beállítása	244
Jegyzetek beállítása	245
Szövegegység-szerkesztő megjelenítésének beállítása	247
Megjelenítés minősége beállítása	248
Fekete megjelenése beállítása	249
Fájlkezelés beállítása	250
Vágólap kezelés beállítása	251
Gyorsgombok	252
Munkaterületek	254

Menük beállítása	255
Bridge preferenciák	256
Általános csoport	257
Bélyegképek csoport	258
Lejátszás csoport.....	258
Metaadatok csoport	259
Kulcsszavak csoport.....	260
Címkék csoport.....	261
Fájltársítások csoport	262
Gyorsítótár csoport.....	263
Indítási parancsfájlok csoport	264
Speciális csoport	264
A Version Cue testre szabása	265
Általános beállítások.....	266
Rendszeradminisztráció	268
SZÍNKEZELÉS, KALIBRÁCIÓ	278
A monitor kalibrálása	281
Színbeállítások	286
AZ ESZKÖZTÁR IKONJAI	291
MACINTOSH GYORSGOMBOK	317
Eszközökhöz rendelt gombok.....	317
Objektumkiválasztás és mozgatás	319
Átalakítás.....	321
Görbék szerkesztése	321
Táblázatszerkesztés	322
Szövegkeresés és csere	323
Szövegbevitel, szerkesztés	324
Mozgás és szövegkijelölés	325
Dokumentum megjelenése.....	326

WINDOWS GYORSGOMBOK.....	328
Eszközökhöz rendelt gombok.....	328
Objektumkiválasztás és mozgás	330
Átalakítás.....	331
Görbék szerkesztése.....	332
Táblázatszerkesztés.....	333
Szövegkeresés és csere	334
Szövegbevitel, szerkesztés	335
Mozgás és szövegkijelölés	336
Dokumentum megjelenése.....	337
 MAGYAR-ANGOL SZÓTÁR.....	 339
 ANGOL-MAGYAR SZÓTÁR.....	 395
 Felhasznált és ajánlott irodalom	 451

ELŐSZÓ

Tisztelt Olvasó!

Az Adobe Systems Incorporated cég InDesign kiadványszerkesztő programja a személyi számítógépeken eddig egyeduralkodó QuarkXPress babérajaira tör. Voltak már ilyen próbálkozások (például a Corel-féle Ventura vagy az Adobe-féle PageMaker), ámde ezek bár sok jó szolgáltatással rendelkeztek, nem lehettek átütőek, több okból is. Egyrészt amikor ezek piacra kerültek, a személyi számítógépek elterjedtsége sokkal kisebb volt, másrészt akkoriban még az Internet sem volt, hogy a számítógépes kiadványszerkesztést – tekintettel a web alapú megjelenésre és terjesztésre – erősítse.

Azóta sok minden gyökeresen megváltozott, elterjedt a PC, az asztali kiadványszerkesztés (*Desk Top Publishing*) és az Internet is. Az Adobe pedig kihozott egy olyan, minden igényt kielégítő kiadványszerkesztő programot, vagyis az InDesign alkalmazást, amely már méltó vetélytársnak számít. Ebbeni voltát megerősíti az a tény is, hogy már a CS2 változatban lokalizálták, vagyis elkészült a magyar nyelvű változat is. Szerencsére ugyanez érvényes a CS6 (vagyis a 8.) változatra is, amely jelen kötetünk tárgyát képezi.

A grafikus programok a képkezelés és tárolás szempontjából két csoportra oszthatók. A vektorgrafikus szoftverek az ábrázolás során a képet alkotó alakzatokat matematikai egyenletekkel írják le, ebből adódik az az előny, hogy az ilyen képek korlátlan mértékben nagyíthatók és kisebb helyet foglalnak el, hátrányuk, hogy fényképek kezelésére nem alkalmasak (bár ma már léteznek hibrid rendszerek is). Ezzel szemben a rasztergrafikus kép pixelekből áll, és az állományok a kép minden egyes képpontjának színét és egyéb jellemzőit eltárolják. E tárolási és feldolgozási mód előnye, hogy minden egyes képpont külön szerkeszthető, így fényképek feldolgozására, retusálására kiválóan használható, hátránya viszont az, hogy ezek a képek sokkal nagyobb lemezterületet foglalnak és a számítógép

memóriájának méretével szemben is igényesebbek, ugyanakkor az ilyen képek minőségromlás nélkül csak korlátozottan nagyíthatók.

A rasztergrafikus programok közé tartozik az Adobe cég Photoshop nevű programja, amely egyfajta etalon a képfeldolgozással és grafikával foglalkozók körében, ugyanakkor azonos szintű konkurenciával alig rendelkezik (a fejlesztő honlapja: www.adobe.com). Ezzel a szoftverrel szinte mindenféle képfeldolgozással kapcsolatos probléma megoldható. A programban korábban többféle újítás jelent meg, amelyet előbb vagy utóbb a konkurens programok fejlesztői is átvettek. Ezek közé tartozik a rétegek kezelése (amikor a kép jellemző részeit különböző rétegekre helyezük, és rétegenként módosítjuk), vagy a beépülők, azaz a „plugin”-ek használata (ezek egy külön könyvtárban elhelyezkedő, esetleg más fejlesztőtől származó, speciális funkciójú fájlok, külön programok, amelyek betöltés után beépülnek a Photoshop program menürendszerébe).

A képek rétegenkénti kezelése azért előnyös, mert a rétegekre helyezett objektumokat a kép más rétegeinek módosítása nélkül változtathatjuk meg, tartalmukat önállóan mozgathatjuk. A rétegeket átlátszóvá tehetjük, közöttük különféle csoportosítási és egyéb műveleteket végezhetünk, sorrendjüket másíthatjuk, rajtuk külön-külön más grafikus szűrőt alkalmazhatunk stb.

A beépülők is szabvánnyá váltak, ezeket szintén használják más retusáló programok. A legtöbbjük egyfajta grafikus szűrő, a szaknyelvi zsargonban „effekt”, de készültek, fájlátalakító, védjegykezelő pluginek is. A grafikus szűrők a kép kijelölt részén vagy az aktuális réteg tartalmán hajtanak végre valamilyen látványosak műveletet. Ezeket a szűrőket néhány másik programban (például az Adobe Illustrator, CorelDraw, Corel Photo-Paint, Paint Shop Pro szoftverekben) is használhatjuk.

A Photoshop a nyomdai előkészítés és képfeldolgozás legelterjedtebb programja. Külön érdekesség, hogy már az 5.0-ás változatot is lefordították magyar nyelvre. 2002-ben jelent meg a program 7.0-ás, 2004-ben CS (8.0), 2005-ben CS2 (9.0), majd 2007-ben CS3 (10.0), 2009-ben CS4 (11.0), 2010-ben CS5 (12.0), 2012-ben CS6 (13.0) változata. E programnak is csakhamar megjelent a magyar nyelven lokalizált változata. Az Adobe Photoshop CS6 magyar nyelvű

vű programváltozata a program közép-európai felhasználók számára adaptált, javított verziója, amelyben a szöveget a számítógépen telepített operációs rendszertől függően cseh, magyar, görög, lengyel, orosz és török nyelven is megadhatjuk. A magyar nyelvű verzió mindenben megegyezik a Photoshop CS6 programmal, de támogatja a magyar karaktereket és az Unicode szabvány szerinti, 16 bites karakterkészleteket.

Ez a képszerkesztő program az egész világon szabvánnyá vált a Macintosh és a PC platformon egyaránt. A program kezeli a CMYK színmódot is, ezért jól használható a dokumentumok nyomdai előkészítésére is. A két platformon a program kezelése szinte teljesen megegyezik, a néhány eltérésre az adott helyen felhívjuk a figyelmet. Az egyik különbség az eltérő könyvtárszerkezet, egy másik eltérés a billentyűkombinációk használata. A PC-ken például a **Ctrl** billentyű nyomva tartása szükséges egyes funkciók kiváltásához, míg a Macintosh rendszereken ennek a **Command** (⌘), illetve az „Alma” billentyű felel meg.

A vektorgrafikus programok közé tartozik az Adobe Systems Incorporated cég Illustrator nevű programja, amely a bitképes Photoshophoz hasonlóan egyfajta etalon, ipari szabvány a grafikával foglalkozók körében. Az első Illustrator 1987-ben jelent meg. Eredetileg Apple Macintosh számítógépeken volt használható, később megjelent IBM kompatibilis személyi számítógépeken használható változata is. A vektoros rajzszerkesztők egyik legelterjedtebb, legkedveltebb programja az egész világon. E piacon a CorelDRAW örök vetélytársa. Míg az ellenlábás népszerűségét annak köszönheti, hogy komplex programcsomag részeként árulják, az Illustrator mellett szól, hogy Macintosh számítógépeken is használható, minden szokásos vektoros formátumot kezel (importál és exportál), saját grafikus formátumát (.ai) a fontosabb grafikus és kiadványszerkesztő programok felismerik, eszközeit könnyen kezelik a piacvezető raszteres képszerkesztő (Adobe Photoshop) felhasználói, illetve ugyanezeket a vektoros rajzeszközöket építették be az egyik legújabb kedvenc, a kiadványszerkesztő Adobe Indesign programba is. A program CS (11.0) változata 2004-ben jelent meg, majd hamarosan, 2005-ben előrukkoltak a CS2 (12.0), majd 2007-ben a CS3 (13.0), 2009-ben a CS4 (14.0), 2010-ben a

CS5 (15.0), 2012-ben a CS6 (16.0) változattal, amelyet magyar nyelvű felhasználói felülettel is kiegészítettek.

Az Illustratorból származó grafikák, lapterv felhasználhatók az interneten, nyomtatásban és multimédiás videoanimáció alapjaként. Az Illustrator fájlok természetesen más Adobe programokban is feldolgozhatók, sőt a program .ai formátumát a leggyakrabban használt irodai (például a Microsoft Word) és konkurens grafikai szoftverek (például a CorelDRAW) is felismerik. A legújabb technológiát a dinamikus változó adatbázistartalmon nyugvó XML-dokumentumok, valamint a csoportmunka kiterjesztése testesítik meg. Az előbbi óriási segítséget nyújt egy sablonra épülő dokumentum előállításában, miközben biztosítja, hogy ne számtalan mutáció készüljön, az utóbbi pedig – ha a Creative Suite CS5 programcsomagot telepítettük – lehetővé teszi a munkacsoport számára a dokumentumok pontos verziókövetését, miközben a hozzáférési jogosultságok egy kézben tarthatók.

Az Illustratorral a rajzolás mellett szinte mindenféle képfeldolgozással kapcsolatos probléma megoldható.

Az InDesign natív módon kezeli a Photoshop és az Illustrator fájlformátumait is, ezeket a dokumentumokat, objektumokat egyszerűen áthúzhatjuk az InDesign kiadványokba. Az InDesign CS6-os változata valójában a program 8. nagy verziója. Segítségével egyszerű és komplex kiadványok, könyvek, sőt a CS5-ös változattól webre szánt dokumentumok szintén könnyen, gyorsan, tetszetősen tördelhetők, miközben a fejlesztők biztosították a konkurens formátumok átvételének lehetőségét is. A CS4-es változattól már dinamikus, online kiadványokat (SWF és PDF) formátumban is készíthetünk. A CS6-os változatban ismét „tisztába tették” a különböző formátumokat. Most már ugyanazt a kiadványt különböző elrendezés-klonokban tehetjük közzé az eltérő formátumú okostelefonok, tabletek és mobil vagy asztali számítógépek felé.

Az InDesign CS6 új funkciókkal támogatja a dokumentumok nyomtatott formátumú és online kiadását, illetve mobil eszközön való közzétételét. Az Adobe Digital Publishing Suite az InDesign megszokott felületét használja a táblás eszközökre szánt kiadványok tervezésére és közzétételére. A különféle alternatív elrendezésekkel figyelembe vehetők a különféle eszközök eltérő megjelenítési

képességei és ugyanazon eszközön az eltérő tájolású (álló vagy fekvő) megjelenítés is.

A szoftver munkakörnyezete egyszerű, interaktív, a felhasználói felületet mindenki könnyen átalakíthatja úgy, hogy a legjobban segítse a hatékony munkát. Ez a kötet a felhasználói felület átalakításának lehetőségeivel, illetve a program vezérlő eszközeivel (ikonok, gyorsgombok) foglalkozik. A program használatával kapcsolatos egyéb tudnivalókat a *Kezdő lépések* kötetben tettük közzé.

Az ismeretlen szavakat, kifejezéseket általában első előfordulásuk helyén mutatjuk be, magyarázzuk. A magyar kifejezéseknél igyekeztünk következetesen alkalmazni a lokalizáció eredményeit is. Aki a korábbi angol változatot használta, vagy most is az angol verzió mellett maradt, annak hasznos lehet a kötet végén szereplő szótár, amely a program speciális szóhasználatát tükrözi.

Az itt leírtak megértéséhez és alkalmazásához különösebb számítástechnikai ismeretekre nincs szükség, elegendő a Macintosh OS, vagy a Windows operációs rendszer alapfokú ismerete. Könyvünk alapjául egy Windows rendszeren futó, magyar nyelvű CS6 változat szolgált.

A papír alapú – hagyományos – könyvek kezelési módja némiképpen módosul az elektronikus könyvet „forgatók” számára. Ez a könyv az ingyenes Acrobat Reader 6.0, Adobe Reader, illetve Adobe e-Book Reader segítségével olvasható. Akinek nincs ilyen programja, az letöltheti többek közt a www.adobe.com webhelyről is. Az ilyen típusú könyvek igen előnyös tulajdonsága, hogy a képernyőn megjeleníthető a tartalomjegyzék, amelynek + ikonjaival jelölt csomópontjaiban alfejezeteket tartalmazó ágakat nyithatunk ki. A tartalomjegyzék bejegyzései ugyanakkor ugróhivatkozásként szolgálnak. Ha egy fejezetre akarunk lépni, akkor elegendő a bal oldali ablakrészben megjelenített könyvjelző-lista megfelelő részére kattintani. Sőt az ilyen könyvek teljes szövegében kereshetünk.

A programot két, téma szerint jól elkülöníthető kötetben ismertetjük. Így nemcsak kisebb méretű, de olcsóbban letölthető állományokat adhattunk közre, ami különösen a felhasználók szerint szintén fontos szempont. A *Kezdő lépések* című kötet foglalkozik a program kiadványszerkesztői alkalmazásával, a kiadványok általános követelményeivel, valamint tárgyalja a fájlkezelő Adobe Bridge használa-

tát, míg a gyorsreferenciaként is használható *Haladóknak* című kötet mutatja be, hogyan alakíthatjuk át a felhasználói felületet úgy, hogy az a legjobban igazodjon munkastílusunkhoz, a CS4 csomag telepítésekor elérhető verziókezelést (amit sajnos a CS5-ös verziótól máris megszüntettek), a programban használható eszközök mellett az angol-magyar szótárt is.

Az InDesign CS6 főbb újdonságai:

Az InDesign CS6 új funkciókkal támogatja a dokumentumok nyomtatott formátumú és online kiadását, illetve mobilkészülökön való közzétételét. Az Adobe Digital Publishing Suite az InDesign megszokott felületét használja a táblás eszközökre szánt kiadványok tervezésére és közzétételére. A különféle alternatív elrendezésekkel figyelembe vehetők a különféle eszközök eltérő megjelenítési képességei és ugyanazon eszközön az eltérő tájolású (álló vagy fekvő) megjelenítés is.

Az alternatív elrendezések alkalmazásával egyetlen dokumentumon belül felkészülhetünk ugyanazzal a tartalommal különféle eszközökre. Az új alternatív elrendezések és a rugalmas elrendezési oldalszabályok alkalmazásával hozhatunk létre különféle oldalméretű, tájolású és oldalarányú elrendezéseket ugyanahhoz a tartalomhoz. Ráadásul ezek az elrendezések egymással és a fő tartalommal is kapcsolatban maradnak, könnyen frissíthetők később, amikor a tartalom módosul. Alternatív elrendezéseket használunk, ha ugyanabból a tartalomból állítunk elő különböző oldalméretű, felbontású nyomtatott és digitális kiadást.

A rugalmas elrendezéseknek köszönhetően egyszerű ugyanannak a tartalomnak a több különféle oldalméretre, tájolásra, illetve eszközre történő kiadása. A különféle elrendezéseknek megfelelő eltérő oldalszabályokban előírhatjuk, hogyan öröklődjenek ezek a szabályok az újabb elrendezések létrehozásakor vagy az oldalméret, tájolás változásakor.

Fontos, hogy az eredeti, első elrendezésben rögzített tartalom begépelés, másolás és beillesztés nélkül is érvényesíthető, frissíthető legyen az alternatív elrendezések mindegyikében. Az ilyen tartalmak, oldalelemek másik oldalakra helyezése szolgál a hivatkozott tartalom funkció. A hivatkozott tartalmakkal könnyebben kialakítható például az álló és fekvő verzióknak megfelelő elrendezés.

Sokat segít a munkában hogy az ablak felosztható úgy, hogy két táblájában különböző, alternatív elrendezést, vagy egy áttekinthető képet és egy munkára alkalmasabb nagyított nézetet jelenítünk meg.

A legutóbb használt betűtípusok gyorsabban (vagyis könnyebben, kevesebb egérművelettel, görgetéssel) található meg a Betűtípusok felbukkanó ablak és a Szöveg menü Betűtípusok almenüje tetején, egy vízszintes elválasztó vonal felett.

Az Ablak/Objektum és elrendezés/Igazítás paranccsal, vagy a Shift+F7 billentyűkombinációval megjelenített Igazítás panelen egy új lehetőség jelent meg a kiválasztott objektumok elosztására.

A dokumentum próbanyomtatható és exportálható szürkeárnyaltos PDF formátumba.

A panelek és párbeszédpanelek érték megadását váró szövegmezőiben már összetett számítások is elvégezhetők. A bevitt érték értelemszerűen a matematikai kifejezés kiértékeléséből adódik. A kifejezésekben a szokásos matematikai operátorokat alkalmazhatjuk, például: $297/2 + 10$.

A kijelölés vagy oldaltartomány is exportálható képként.

Új dokumentum létrehozásakor az Új dokumentum párbeszédpanelen a Rendeltetés listában választhatjuk a Nyomtatás és a Web mellett a Digitális kiadás is.

A mesteroldal egyik (egyetlen) szövegkerete – vagy új dokumentum létrehozásakor az első üres szövegkeret – kijelölhető elsődleges szövegkeretként. Az ilyen szövegkeret szövegtartalmát folytatja bele a rendszer a létrehozott új elrendezési oldal mesteroldalának elsődleges szövegkeretébe. A rendszer az elsődleges szövegkereteket automatikusan felülbírálja az elrendezési oldalakon, így nem kell felülbírálat végezni szöveg hozzáadása előtt.

A CS6-os verzióban a szövegkeret átméretezésekor a program az oszlopszámot automatikusan növeli vagy csökkenti a maximális hasábszélesség figyelembevételével.

A szövegkeret tulajdonságait megadhatjuk úgy is, hogy szöveg hozzáadásakor, törlésekor vagy szerkesztésekor automatikusan átméreteződjön a szövegkeret.

A digitális kiadványok szerkesztéséhez szükséges összes eszközt és panelt összegyűjtötték a digitális kiadványszerkesztési mun-

katerületre. Új digitális kiadvány létrehozásakor a rendszer azonnal erre a munkaterületre vált.

A tábla és e-könyv olvasó eszközök támogatására használható Folio Builder és Folio Overlay panel megjeleníthető az Ablak menüből.

Az IDPF (International Digital Publishing Forum, magyarul a Nemzetközi Digitális Kiadói Fórum) hozta létre az ingyenesen hozzáférhető, platform független, nyílt forráskódú elektronikus könyv szabványt EPUB néven. Az ilyen szabványt alkalmazó fájlok kiterjesztése .epub. A fájl beágyazva tartalmazza a metaadatokat, a karakter-készleteket és a CSS stíluslapot, de tárolhatunk képet és hangokat is. A szöveget XHTML formátumban tárolja. Az ilyen formátumú fájl „liquid” formázást alkalmaz, a szöveget a megjelenítő eszközhöz igazítja.

Szerkeszthetünk interaktív űrlapokat, amelyeket PDF formátumba exportálhatunk. Az űrlap tartalmazhat a statikus szövegek mellett űrlapmezőket és más űrlapműveleteket, amelyeket az Ablak menü Interaktív / Gombok és űrlapok parancsával megjelenített könyvtárban található űrlapelemekből választhatunk.

Továbbfejlesztették a HTML-exportálást is.

Végezetül: bár könyvünk készítése során a megfelelő gondossággal igyekeztünk eljárni (beleértve a tartalmi pontosságot és a mondanivalót tükröző formát), ez minden bizonnyal nem óvott meg a tévedésektől. Kérem, fogadják megértéssel hibáimat.

Szentendre, 2012. november
Köszönettel

a szerző.

SZEMPONTOK A TÖRDELÉSHEZ

A szemléltető, illetve a vizuális közlés körébe tartozik egyaránt a nyomtatott és a számítógép-monitoron megtekinthető információ. Ezeknek a közléseknek értékét jelentősen befolyásolja a tipográfia által meghatározott szedéstechnikai szerkezet és forma. A tipográfia eszközkészlete nyújtja az írást a nyomtatáshoz, illetve az ahhoz hasonló megjelenésű elektronikus dokumentumok készítéséhez. Végül is a hagyományos tipográfiai alapokon nyugszanak az Interneten keresztül elérhető HTML nyelvű weblapok is.

A tipográfia feladata az érthető, áttekinthető, a szöveg összefüggéseit jól hangsúlyozó, olvasható közlés. A tipográfiai kifejezési formák az információátadás gyakorlati eszközein túl esztétikai formák is. A formák kialakítását meghatározzák a tárgyformálás esztétikai törvényein túl a gyakorlati funkció, az előállítás technikája, a felhasznált anyagok egységessége.

A fejezetben e törvényszerűségek megvalósításához szükséges elméleti és gyakorlati alapokat foglaljuk össze.

A tipográfia jellegzetességei

A tipográfia bár a szöveg közlésére szolgál, alkalmazott módszerei jelentősen eltérnek a kézírástól. A nyomtatott formában megjelenő szöveg minden eleme előre kiszámított és olyan lehetőségei (behúzás, igazítás, különféle betűtípusok és fokozatok stb.) vannak a mondanivaló kiemelésére, tagolására, hangsúlyozására, amelyre a kézírásos gondolatrögzítés nem képes.

Az egyik legszembetűnőbb különbség az írásra jellemző változó hosszúságú sorokkal szemben a sorkizárással létrehozott szövegtömb, amely a könyvek, illetve az újságok általánosan elterjedt jellegzetessége, és egységes szövetbe foglalja az oldalt. Termé-

szetesen ezt is, mint a továbbiakban tárgyalt többi tipográfiai eszközt is, csak bizonyos feltételek teljesülése mellett alkalmazzuk. Bár a tipográfiai eszköztár szabadon alkalmazható, a tömbös, négy-szögletes formájú szöveghasábot nem használjuk kötött szabályok szerint felépített versek vagy keskeny hasábok esetén. Ilyenkor a kézírásra jellemző balra igazított sorokat jelenítünk meg. A címek és egyes lírai művek sorainak középre zárását, vagyis a középtengelyes elrendezést is a nyomdai szedés technikája tette lehetővé. A prózai tartalmú művek másik jellegzetessége, hogy a bekezdéseket behúzással különítjük el. Ez már a kézi szedés esetén is könnyen megoldható volt.

Tipográfiai mértékrendszer

A nyomdászat kezdeti évszázadainak leggyakrabban előállított termékei egyházi megrendelésre készültek. Ebből adódott az a gyakorlat, hogy az ilyen egyházi olvasmányok fajtái meghatározták a szövegeket felépítő betűk méretét. Például a *brevier* betűfokozatot használták a breviáriumokhoz, a *kanon* fokozatot nagy énekeskönyvekhez, a *missal* betűfokozatot nagy misekönyvekhez. Ezek az elnevezések csak szokásokon alapultak, ezért a betűöntő és a nyomdász saját mérlegelésére bízták a méretek kiválasztását, az ő ítéletükön múlt, hogy mit mekkorának tartottak. A betűfokozatok ilyen elnevezései nem szolgálták a pontos méretmegadást, tervezést. Minthogy a sokféle követhetetlen elnevezés nem alapult elfogadott mértékegységen, előfordulhatott, hogy amit az egyik helyen missalnak, azt a másik helyen esetleg kanonnak neveztek.

Az apró fokozatok megkülönböztetésére alakították ki a nyomdai pontok rendszerét. A francia S. P. Fournier által 1730 körül kezdett munkát többen folytatták. Firmin Didot (ejtsd: didó) 1770-ben a méretrendszer alapegységét a francia királyi láb 864-ed (6 x 12 x 12-ed) részeként határozta meg. A Didot-ról elnevezett pontrendszert 1881-ben, egy nemzetközi nyomdászkongresszuson igazították méterrendszerhez (Didot az egész rendszert metrikussá alakította volna, de ez nem terjedt el). 1 pont (jelölése 1 p vagy l) a méter 2660-ad része, kerekítve 0,376 mm lett. A nagyobb egység nem tízes, hanem tizenkettes (a Didot-féle tizenkettes számrendszert megőriz-

ve), $12\text{ p} = 1$ ciceró (rövidítve *cic* vagy *c*), amely kerekítve 4,513 mm. Ennél is nagyobb egység a konkordansz ($4c=18,051$ mm), amely a nagyobb üres helyek kitöltésének modulja volt. A függelék átszámítási táblái között bemutatunk egy tipométer ábrát, amely az amerikai-angol tipográfiai, úgynevezett pica- pontrendszer is mutatja ($1\text{ pica} = 11,25\text{ Didot-pont} = 4.217\text{ mm}$).

Az amerikai-angol pontrendszer alapja 1886 óta a hüvelyk (inch ") 72-ed része. Jelölése 1 pt, pica-pontnak is nevezik, ahogy a másikat Didot-pontnak. Ez a méret eltér a francia és német befolyási övezetben szokásos Didot-pont méretétől. $1\text{ hüvelyk} = 6\text{ pica}$, illetve $1\text{ pica} = 12\text{ pont} = 4.217\text{ mm}$.

A tipográfiai közlés elemei

A tipográfiai közlés alapeleme a nyomtatott betű. Ebből építkeznek a nagyobb egységek, a szavak, sorok, sorcsoportok, szövegtömbök. Ezek és a díszek, illusztrációk képezik a nyomtatvány kompozíciójának nyersanyagát. Egymáshoz való viszonyukat és elhelyezésüket a papíron a tipográfus adja meg. A tipográfiai kompozícióba beletartozik a „vakanyag” is, amely a látható részek között a tagolást, távközöket biztosítja.

A betű

A tipográfia legkisebb eleme a betű. A nyomtatáshoz felhasznált betűt a betűművészek rajzai alapján állították elő korábban a betűöntödék, a szedőgépmatrica gyárok, de ilyen művészi alapokon nyugszanak a tördelő és kiadványszerkesztő programok betűkészletei, a fontok is. Ezeket azonban a korszerű nyomdákban nem kézi betűszedéssel, hanem levilágítással és fototechnikai úton előállított nyomólemezek segítségével reprodukálják.

A nyomtatott betűnek többféle szempontot kell kielégítenie:

◆ Jól olvashatónak kell lennie.

Ez a követelmény a jellegzetes, nem uniformizált (jól megkülönböztethető) betűk alkalmazásával elégíthető ki. A gyakorlatban kialakultak a betűk megfelelő szélesség/oldalarányai is. Kimutatták,